

10 Від упорядників

Розділ I. Природа лідерства

- 15 Божий Закон як основа суспільного ладу й передумова успішного лідерства
- 19 Ідеальні риси лідерів
- 22 Як розпізнати поганих лідерів?
- 24 Лідерство і жертвність
- 27 Зловживання жертвністю
- 29 Коли трапляється невдача
- 31 Правила діалогу
- 32 Природа особистої та державної влади

Розділ II. Відповідальне громадянство

- 37 Особиста відповідальність
- 41 Заперечення принципу колективної відповідальності
- 44 Чи є страждання перешкодою успіху?
- 47 Дбати про злагоду та єдність
- 50 Звідки беруться роздори?
- 54 Християнський патріотизм
- 57 Завдання – подолати патерналізм
- 59 На підходах до концепції політичної нації
- 61 Як рухається світ

Розділ III. Моральні цінності

- 67 Чому мораль є важливою?
- 70 Справжня вартість людини
- 72 Значення і сутність любові
- 75 Стерегтися ненависті
- 78 Неминучість падінь

Штрихи до біографії митрополита Андрея

- 85 Позиція щодо складних суспільних, політичних та історичних подій і процесів
- 95 Добродійна / харитативна діяльність митрополита
- 101 Фінансово-економічна діяльність митрополита
- 107 Культура й освіта
- 116 Епілог
слово владики Бориса (Гудзяка)

БОЖИЙ ЗАКОН ЯК ОСНОВА СУСПІЛЬНОГО ЛАДУ Й ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОГО ЛІДЕРСТВА

Христова наука не займається лише душею кожної людини зокрема, а й упорядкуванням – організацією цілого людства. Вона не тільки впроваджує лад і порядок у сумління окремої особи, а й є наукою загального суспільного ладу – ладу, на основі якого можуть і повинні розвивати всі народи, ціле людство всі свої природні сили, що їх в дарі одержали від Бога.

[«Християнська родина», т. I, с. 54]

[...] Шукаєте сили економічної без моральності, без Закону Божого. Неможливим є економічне буття без моральності, бо неможливим є без суспільного ладу, а ладу суспільного нема, де нема рівноваги прав і обов'язків. А цієї рівноваги нема, де нема етики.

[«Перше слово Пастиря», т. I, с. 8]

І чого ж людству найбільше бракує? За чим тужить? Воно терпить і стогне у невисловлених болях із браку правди, справедливості, любові й того ладу, який любов приносить. Від віків тужимо за здійсненням тих уселюдських ідеалів і потребою їх; їхній брак відчуває кожна душа зокрема. А від віків світ цілий іде такими дорогами, що видаються прямо протилежними до того, що повинно бути. Болісний досвід кожного з нас і кожної днини нашого життя нагадує ту страшну правду Божого об'явлення, що «весь світ лежить у лихім» (1 Йо 5, 19), у злі. Весь світ, усі людські установи, оскільки вони є лише людськими, усі людські порядки, оскільки вони Божою благодаттю нездоровлені й непросвічені, побудовані на злі, на обмані, на облуді, на пристрасті, на несправедливості й «усе, що є у світі, – похоть тіла, і похоть очей, і гордість життя» (1 Йо 2, 16).

— [«На празник Христа-Царя та Молитва посвяти українського народу пресвятому Ісусовому Серцю», т. II, с. 201–202]

Ми є свідками історичних подій [Другої світової війни], які на всі часи стануть ясним доказом, чим є молитва для людства. Ми бачимо, які наслідки того, як замовкне молитва. Край, у якому з «Отченашу» випустять слово: «дай нам сьогодні хліб наш насущний», – засуджений історичною Немезидою на голод. До того може дійти край чи народ, у якому не буде безнастанно до неба підноситися голос: «Нехай святиться ім'я Твоє, нехай прийде царство Твоє»!

[«Про церковне правило», т. III, с. 68]

Митрополит був безпосереднім свідком найгіршого, до чого довело себе людство: дві світові війни, Голодомор, Голокост. Закону людському бракувало універсальності, закладеної у Законі Божому. Лише після всіх жахів першої половини ХХ століття в юридичних умах утвердилися на сьогодні вже очевидні істини, що суверен обмежений у своїй діях щодо «підданих» «універсальними правами людини» і, більше того, навіть може бути покараний за їхнє порушення. Немає сумніву, що концепція прав людини має у своїй основі уявлення про людську гідність і невід'ємність людського життя, плекані століттями західним християнським світом у нелегкій боротьбі й полеміці.

Андрій Гринчук

*Не дайтеся спровокувати до ніяких незаконних поступків. Це ж інтерес наших ворогів: намовити наших людей до нерозважливих кроків, які могли б, а то й навіть мусили би стягнути на наш народ великі шкоди. Не дайтеся баламутити людям, які представляють Вам неначе обов'язковими деякі злочини проти Божого Закону. **Пам'ятайте, що ніколи [нічого] корисного для свого народу не досягнете через супротивну Божому Законові поведінку!***

[«Молитвослов і Святе Письмо», т. III, с. 304]

Митрополитове «Не убий!», як і ці слова, у мороці війни «всіх проти всіх» було «холодним душем на гарячі голови». Воно перегукується мені із сучасним закликком групи «Першого грудня» – «Не промайда- нити Україну!» Менша драматичність сьогоднішніх подій не означає, що, діючи нерозсудливо, ми не граємо в інтересах ворога. «Користь народу» не може вирости з бездумного бажання «трощити шибки й двері в судах і банках, [...] сіючи довкола вірус насильства».

Андрій Гринчук

Хай Божий Закон буде правилом Вашої поведінки й Вашою ціллю. Ідучи цією до- рогою, без жодного сумніву, найкраще послужите Батьківщині й майбутньому нашого народу.

[«Про обов'язок перестерігати вірних перед намовами провокаторів та агітаторів», т. III, с. 3]

Видається справою очевидною, що саме поняття справедливості як справи, до якої людина по совісті зобов'язана, хоча б перед людьми нею і не була, є, безумовно, обов'язковим принципом для будь-якої спроби розв'язати суспільне питання.

[«О квестії соціяльній», т. I, с. 534]

Віддати кожному те, що йому належить, кожне його право пошанувати – це підстава всякого ладу, до якого веде наука Церкви.

[Там само, с. 529]

Коли всі засади Євангелія в народі загальноприйняті, коли бодай велика більшість громадян живе християнським життям і поступає за велінням християнських чеснот, і коли народ своїм життям і молитвою заслуговує на благословення і по- міч неба, коли в народі Церква вільно виконує Богом дане посланництво, тобто проповідує Євангеліє та освячує народ та за нього молиться, ті труднощі, що зв'язані з верховним проводом, розв'язуються мирно і, за Божою ласкою, корисно для загального життя.

[«Наша Державність», т. III, с. 142–143]